

Türk Telekom'un Özelleştirilmesi ve Olası Sonuçları

Ali YİĞİT (*)

Daha önceleri akademik düzeyde tartışılan özelleştirme kavramı 1980'li yıllara gelindiğinde gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde pratik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Önceleri verimlilik, kârlı çalışma, sermayenin tabana yayınlanması, demokratikleşme gibi süslü kavramlarla başlatılan özelleştirme uygulamaları, bugün tüm bu söylemleri redderek enerji ve haberleşme gibi stratejik öneme sahip sektörlerde bir dayatma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özelleştirme kavramının ilk kez akademik tartışmalardan sıyrılıp pratik bir süreç olarak karşımıza çıkması Reagan-Thatcher ikilisinin ABD ve İngiltere'deki iktidar dönemlerinin eseridir. Önceleri KİT'ler üzerine kâr/zarar tartışmasıyla şekillenen, kamu açıkları ve bu açıklar olmayınca refahın artacağı teziyle beslenen ve özünde başta sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, haberleşme ve enerji gibi kamu eliyle sürdürülen hizmetlerin yeni ticari alanlar olarak yeniden örgütlenmesini hedefleyen anlayış, özelleştirme kavramında vücut buldu. Amaç tıkanan sistemin önünü açmak ve dev uluslararası tekellere nefes aldırmaktı. Devleti küçültmek adına yağmayı büyütme süreci bu şekilde başladı.

(*) Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı

Doğal tekellere saldırı, sanal rekabet söylemi ve özelleştirmeler

Gaz, elektrik, su, demiryolu, haberleşme altyapısı gibi ağ biçiminde dağıtılan mal ve hizmetler doğal tekel konumundadır. Doğal tekellerin temel özelliği ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşudur. Bu özellikleri nedeniyle **doğal tekeller, gerek mal ve hizmetin kalitesini artırarak gerekse rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatma şansının olmadığı alanlardır. Yani doğal tekellerde bir bölgede birden fazla hizmet ağı kurmak ekonomik değildir. Dolayısıyla özelleştirmecilerin temel tezi olan rekabet ortamı yaratarak mal ve hizmet fiyatlarını ucuzlatmak fikri geçersizdir.** Bu sektörlerde gerçek rekabet şansı yoktur.

Doğal tekellerde rekabet fikri, fiktiftir. (Enerji alanında yıllardır söylenen “...rekabet yaratıyoruz, özel sektör dinamizminden yararlanıyoruz...” teranesinin aslının yüksek fiyatlı, alım garantili ve negatif riskli YİD ve Yİ sözleşmeleriyle kamu kaynaklarının peşkeş çekilmesi olduğunu kamuoyu ancak Beyaz Enerji Operasyonu ile anladı.) Buralarda yapılacak özelleştirmeler kamu tekelinin yerini özel tekellerin almasını getirecektir.

Globalleşme/küreselleşme adına her ne varsa satılık hale getirilmekte ve en temel ihtiyaçlar olan sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, enerji ve haberleşme alanları tamamen ticarileştirilmektedir. Yani temel ihtiyaçlarda bile insanlar ancak paraları ölçüsünde yararlanacakları bir noktaya itilmektedirler. Bu durum toplumdaki dengesizlikleri iyice artırmış ve yeni sosyal problemleri beraberinde getirmektedir. Bilgi toplumu olma söylemiyle gündeme getirilen ve küresel ölçekte haberleşme ağlarını uluslararası tekellerin denetimine açan anlayış ulusal sınırları zorlamakta ve sermayenin önündeki engeller ortadan kaldırılmaktadır.

İşte bu noktada ülkemiz gerçekten “**Bilgi Toplumu**” özelliklerini taşımakta mıdır? Nimetlerinden yararlanmakta mıdır? Türkiye’de resmi hamaset uzun süre “**Çağ Atlama**” üzerine çeşitlemeler taşıdı. Ekonomimiz dış borç yükü ile yüksek enflasyona sıkışmış durumdadır. Dünyada gelir dağılımı en bozuk ülkeler arasındayız. İşsiz nüfusumuz onbeş milyonu aşmış durumdadır.

Büyüme oranları yetmişsekiz yıllık Cumhuriyet tarihimizde en düşük oranlarında seyrediyor. Beşyüz büyük firmanın ilan edilen tablolarındaki karlarının büyük kısmı üretim dışından yani faiz ve ranttan kaynaklanıyor.

Dünya Ticaret Örgütü'ne üye altmışsekiz ülke 1997 Şubat ayında Cenevre'de Uluslararası Haberleşme Hizmetleri Antlaşmasını imzaladı. Bu antlaşmalarla az gelişmiş ülkelerin haberleşme sektörleri uluslararası rekabete açılacak, yani özelleştirilecektir. Bu işten de başta ABD ve İngiltere'nin uluslararası şirketleri karlı çıkacaklardır.

Biliyorsunuz bütün sanayileşmiş ülkeler, bugün sahip oldukları ekonomik gücü korumak, büyümelerini sürdürmek ve küresel boyuta yayınlan rekabette üstünlük sağlamak amacıyla enformasyon alanında büyük bir atılım içindedirler. Ulusal Enformasyon Altyapılarını kurmak için somut adımlar atmış bulunuyorlar. Uluslararası düzlemde ekonomik ilişkilerin kurulacağı ulusal enformasyon ağları, 21. yüzyılın başında kritik bir önem taşımaktadır. Şüphe yok ki enformasyon teknolojilerine sahip olmayan uluslar yaşamlarını sürdürebilmek için bu teknolojileri ithal etmek durumunda kalacaklardır. "**Bilgi Toplumunun**" temelini telekomünikasyon hizmetleri oluşturmaktadır. Bu sektörde koruma duvarlarının tamamen ortadan kalkması halinde bu pazardan, sadece telekomünikasyon alanında gelişmiş ülkeler yani rekabet gücü olan ülkeler büyük pay alabilecektir.

İngiltere'nin Science Policy Research Unit adlı bilim politikası kurumu uzmanlarından Richard Hawkins, "**enformasyon ve iletişim teknolojileri alanında yeterli özgün teknoloji, sanayi, AR-GE, üretim ve pazarlama yeteneğine sahip**" Türkiye'yi, 21. yüzyılın küresel iletişim altyapısının kuruluşuna damgasını vuracak ülkeler arasında sayıyor. Hawkins'in de haklı olarak belirttiği gibi Türkiye haberleşme altyapı yatırımlarının %85'ini bu güne kadar öz kaynaklarıyla yapmış bir ülkedir. sayısallaşmada çoğu OECD ülkesinin önünde yer almaktadır. Communication Week dergisinin 1997 yılında yayınladığı OECD ülkeleri sıralamasına göre TT hat kapasitesi, hizmet çeşitliliği ve istihdam hacmi gibi ölçütlere vurulduğunda dünyanın ilk elli işletmesi arasında bulunmaktaydı.

Ancak özelleştirme programı TT'nin bu stratejik ağırlık ve önemini ortadan kaldırmaktadır. Türkiye'nin kendi beyin gücünü seferber etmesine, siste-

min teknolojisini geliştirmesine zemin hazırlamak yerine, dünyada bu alanda yaşanan trendi görmezden gelerek, sektörün önünü tıkmaktadır. Ülkemizin diğer sanayilerinde olduğu gibi elektronik ve bilgi teknolojilerinde de ithal eden konumundayız. Avrupa Birliği'ne girebilme uğruna kontrolsüz bir şekilde açılan gümrük kapıları, zaten korumasız ve kendi gücüyle giden sektöre ciddi bir darbe vurmuştur. Türkiye'nin önünde telekomünikasyon alanında fazla seçenek bulunmamaktadır. Ya 21. yüzyılda kendi teknolojisini yaratma kararını vererek gelişmiş bir ülke olacağız, ya da gelişmekte olan sömürgeci...

İçinde bulunduğumuz yüzyıl bilginin kendisi kadar onu taşıyan altyapının da önemli olacağı bir dönemdir. Bu yüzden ülkemizin haberleşme altyapısı sürekli olarak yabancı tekeller tarafından satın alınmak istenmektedir. Haberleşme altyapısı yeni sömürgecilik modelinin en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır.

Mikro elektronikteki olağanüstü gelişmeler, yazılımın başlı başına bir ürün olarak ortaya çıkması, bilgisayar teknolojisindeki baş döndürücü hız ve bilgisayar teknolojisinin haberleşme ve Radyo/TV yayıncılığıyla bütünleşmesi dünyada bir teknolojik devrim olarak anılmaya başlandı. Kimileri bunu tıpkı sanayi devrimi gibi bir devrimle açıkladılar ve adına Bilgi Devrimi denildi. İlk olarak 1977 yılında Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (Organization for Economic Co-operation and Development-OECD)'nin Enformasyon, Bilgisayar ve Haberleşme Politikaları (Information, Computer and Communications Policy-ICCP) Komisyonunda Ulusal Enformasyon Altyapısı fikri ortaya atıldı.

IMF ve Dünya Bankası Ne İstiyor?

Bilginin serbestçe dolaşması için iyi bir iletişim altyapısına sahip olma fikri 1990'ların başında Bill Clinton/Al Gore ikilisinin iş başına gelmesiyle ne ıktı. Al Gore, ulusal düzeyde oluşturulacak Ulusal Enformasyon Altyapısı (National Information Infrastructure)'nin küresel düzeyde oluşturulacak Küresel Enformasyon Altyapısı (Global Information Infrastructure) ile bütünleştiğinde muazzam bir pazarın ortaya çıkacağını ve böylelikle ABD'nin tartışmasız hegemonyasının kurulacağı dşn kurmaktaydı. Hatta Al Gore bir konuşmasında "...eskiden bir ülkenin limanlarına sahip olunarak ona

hükmedilebildiğini, şimdi ise iletişim altyapısına sahip olunarak hükmedilebileceğini...” açıkça belirtmiştir. İşte bizzat ABD Başkanı Bush’un bizzat arayarak TT’nin satışına yönelik tavsiyede bulunmasının temel nedeni budur.

Dünya Bankası Başkanı James D. Wolfensohn’un ‘Biz görevlendirdik’ dediği Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı, iç ve dış borç sarmalında kıvranan ve nakit sıkıntısı çeken ekonomiye kaynak bulma adına son kalan kaleleri de teslim etmeyi öneriyor. Yani elektrik enerjisi sektörünü, haberleşme sektörünü ve THY’yi satmayı öneriyor. “Para geliyor” teranesinin altında, çıkarılan Elektrik Piyasası Yasası, Doğal Gaz Piyasası Yasası, TT’nin satışına yönelik yeni yasal düzenlemeler eliyle bu doğal tekelleri ucuza kapatma ve uluslararası şirketlerin kar alanına dönüştürme çabaları yatmaktadır. Hükümet tefeci eline düşmüş tüccar benzeri teslim olmuş durumdadır.

PTT’de ilk özelleştirme uygulamaları PTT ARLA’nın TELETAŞ’a dönüşmesi ve TELETAŞ’ın satışıyla başladı.

Uluslararası tekeller önce araştırma geliştirme faaliyetlerini engellediler. Kendilerine rakip yerli teknolojileri ortadan kaldırdılar. PTT, bir yandan alt yapı işlerini ve santral kurma/işletme faaliyetlerini başarıyla sürdürürken diğer yandan araştırma geliştirme (AR GE) faaliyetlerini başarıyla gerçekleştiren bir kuruluştur. Kendi içinde PTT ARLA olarak başlatılan AR-GE çalışmaları ile iyi bir teknolojik düzey yakalanmış ve AR-GE konusunda başarılı olunmuştur. Daha sonra PTT ARLA’ya ITT ortak edilerek TELETAŞ A.Ş. kurulmuş ve TELETAŞ’ın %49’luk hissesi özelleştirilmiştir. Daha sonra 1993 yılında %2’lik altın hissenin de ALCATEL’in eline geçmesiyle yerli teknoloji tamamen tasfiye edilmiştir. Bu uygulama PTT’deki ilk ciddi özelleştirme dir.

PTT’de ikinci özelleştirme adımı PTT’nin Posta İşleme A.Ş. ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. olarak ikiye ayrılmasıyla sürdü.

Her ne kadar elektronik haberleşme ile posta haberleşmesinin farklı olması gibi bir teknik nedene dayansa bile 1994 yılında başlatılan ve 1995 yılında fiili olarak tamamlanan süreç uluslar arası kuruluşlar için cazip olmayan ve

stratejik olarak önemli olmayan posta hizmetlerinin kamuda kalması ve TT'nin satılmasına yönelik bir uygulamadır.

PTT'deki özelleştirme uygulamaları Türkiye Paket Anahtarlamalı Data (TURPAK) şebekesinin özelleştirilmesiyle sürmüş ve daha sonra Uydu Yer Hizmetleri ve TÜRKSAT'ın 1995'te özelleştirilmesi tamamlanmıştır.

TT'deki önemli bir kilometre taşı GSM hizmetlerinin özelleştirilmesidir.

GSM hizmetlerinde 2 Temmuz 1993'te TÜRKCELL ve TELSİM adlı iki A.Ş. oluşturulmuş ve 2983 Sayılı yasa ve 233 sayılı KHK ile onbeş yıl gelir paylaşımı anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşmalara göre gelirlerin % 32.9'u TÜRKCELL ve TELSİM'e geri kalanı PTT(TT)'ye verilecektir. Onbeş yılın sonunda da mülkiyet tamamen PTT(TT)'ye geçecektir.

Ancak 1999 Şubat'ında 1.000.000.000 Amerikan Dolarına GSM hizmetleri TÜRKCELL ve TELSİM'e devredilmiştir. Bu paranın nerede kullanıldığı belli değildir.

TT'deki özelleştirme uygulamaları karlı bir alan olan olan Kablo TV işletmesinin 1997 yılına kadar parça parça bir kaç kuruluşa devredilmesiyle sürmüştür.

Haberleşme sektöründeki özelleştirmelerin en büyüğü ve son halkası TT'nin satışı

Ve TBMM, "*Telgraf ve Telefon Kanunu, Ulaştırma Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Telsiz Kanunu ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK eki Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair*" 4502 Sayılı Kanunu 27 Ocak 2000 tarihinde çıkararak haberleşmedeki özelleştirme uygulamalarını ve yeniden yapılanmayı tamamladı.

Ülkemiz tarihin en büyük siyasi kadrolaşması TT'de yaşanıyor

4502 sayılı yasadan sonra yeniden yapılanmak adı altında hukuk yolunun da tıkanacağı büyük sürgün ve kıyım listeleri hazırlanmaktadır. Bu amaçla bölgelerden listeler alınmış ve personelde bir korku havası estirilmiştir.

Özelleştirmenin bir diğer ayağı da personel konusudur. Satın alacak kuruluşa **“dikensiz gül bahçesi devretmek”** isteyen hükümetler, kurumda çalışan personeli çoğu kez yeniden yapılandırma adı altında tasfiye etmektedirler. İş güvencesi ve iş barışı bozulmaktadır. TT gibi yüksek teknik birikim ve tecrübe gerektiren bir kurumda siyasi yandaşlık esasında ve teknik olarak yetersiz kişiler üstünden bir kadrolaşma yaşanmaktadır. Tıpkı TEK (bugünkü TEAŞ & TEDAŞ)’te olduğu gibi deneyimli kadrolar tasfiye edilmekte veya uzmanlık alanı dışına sürülmektedir.

Yıllardır siyasilerce TT üzerine oynanan oyunlara rağmen TT’nin bu seviyeye gelmesinde özverili çalışmaları ile dikkat çeken Genel Müdürlük uzman personelinin son derece yakışsız bir şekilde hiçbir gerekçe gösterilmeksizin uzmanlık alanları ve Genel Müdürlük dışında görevlendirilmektedir. Bir yandan da **“uzman personel bulamıyorum”** diyen TT Genel Müdürü’nün sözleri ibret vericidir. TT Genel Müdürü kadrolaşma konusunda anlaşılmaz bir tavır içine girmiştir.

- Eğer gerçekten uzman personele ihtiyaç varsa neden bu uzman personel uzmanlık alanları dışına sürülüyor?
- Genel Müdürlük dışındaki birimlerde sürülen kişilerin kadroları ve yapacakları işleri bile yok.
- Kilit kadrolara atamalarda belirleyici olan bir siyasi parti yandaşlığının dışında başka kriterler olmamıştır
- Uzmanların uzmanlık alanları dışına atanmalarında/sürülmelerinde belirleyici olan teknik kriterin ne olduğu anlaşılammıştır.
- Eğer Genel Müdürlükler dışında uzman personel gerekiyorsa buralar için önce kadro tahsisi gerekirken kadro olmadan atama yapılmıştır.
- Genel Merkezi İstanbul’da bulunan bir sendikanın yöneticilerinin İstanbul dışında görevlendirilmeleri 5 Ağustos 1999 tarih ve 44 sayılı Başbakanlık Genelgesine ters düşmektedir. Sayın Genel Müdür sendikal örgütlenmeye karşı bir tavır içine girmiştir.
- Sayın Genel Müdür TBMM Plan Bütçe Komisyonu’nda **“uzman personel bulamıyorum, yetişmiş personel iyi ücret veren kuruluşlara geçi-**

yor” diye yakınırken; elindeki uzman personeli sürgün etmesinin her hangi bir amacı var mıdır? Anlamakta zorlanmaktayız.

Sayın Genel Müdür **“yabancı dil bilmeyen yönetici olamaz”** diyordu. Ancak bazı Genel Müdür yardımcılarının yabancı dil bilmediğini ve atamalarının da bizzat Genel Müdür tarafından yapıldığını biliyoruz. Bu atamaların gerekçeleri açıklanmalıdır.

Siyasi kadrolaşmalarla kurumun dokusu bozulmuştur.

‘En Milliyetçi Hükümet’in iktidara gelmesiyle TT tarihinin en kötü yönetimine kavuştu. Sayısı binleri bulan tayinler, görevden almalar ve sürgünlerle Türkiye tarihinde eşine rastlanmayan bir siyasal kadrolaşma yaşanmaktadır. Teknik bilgi, teknoloji ve tecrübe gerektiren ve sürekli yeni teknolojik yatırımlar gerektiren bir sektör, kafatasçı bir zihniyetin hegemonya alanına dönüştürüldü. Bir yandan **“kadro fazlalığı var”** yalanı yayılırken diğer yandan **Ülkücü Teknik Elemanlar** adlı bir derneğin yönlendirdiği ve hiç bir teknik formasyonu olmayan kişiler önce geçici kadroya alındı, oradan da şüpheli sınavlarla teknisyen olarak istihdam edilmeye başlandı. Kurum yüksek personel hareketliliği yanında iş bilmez siyasal kadrolara teslim edildi.

**Türk Telekom (TT)’un Satışına Karşı İki “Şanlı Direnişçi”:
Ulaştırma Bakanı Sayın Enis ÖKSÜZ ve TT Genel Müdürü Sayın
İbrahim Hakkı ALPTÜRK!**

18 Aralık 2000 Pazartesi günü AKŞAM Gazetesi manşeti; **“...TT Genel Müdürü İbrahim Hakkı ALPTÜRK satışı durdurmak için seferber oldu. Yönetim, hukuki engelleme çabasında Elektrik Mühendisleri Odası’nu kullanacak.”** şeklindedir.

Yine değişik defalar bölge ziyaretlerinde gerek Bakan gerekse TT Genel Müdürü özelleştirmeye karşı EMO ile ortak davrandıklarını açıklamışlardır. Evet, EMO gerek stratejik önemi gerekse bir kamusal hizmet alanının uluslararası tekellere kar alanı olarak açılması demek olan TT satışına karşıdır. Ancak gerek sayın ÖKSÜZ’ün gerekse sayın ALPTÜRK’ün özelleştirme karşılıkları sadece arpalıklarının koruma güdüsüdür. Belki de hala 1999 seçimini kaybetmiş, **‘çok becerikli’**, **‘haberleşmede uzman’**, işsiz ülküdaşları ve onlara uygun müdürlük kadroları vardır.

Uluslararası Tahkim'in Anayasamıza girmesi sırasında nasıl oy kullandınız ve diğer kamu kuruluşları haraç mezat satılırken 'vatanseverliğini' gösterdiniz mi? diye Sayın ÖKSÜZ'e sormak gerekiyor.

Böylesi bir anlayışın EMO'nun arkasına sığınmaya çalışması sadece kötü yönetimlerini, kurum personelini kadrolaşmalar ve sürgünlerle canından bezdirme ve kurumu mali batağa sürükleme anlayışlarını gizleme çabasıdır.

Gerek sayın Bakan, gerekse sayın TT Genel Müdürü söylediklerinde inandırıcı olmak istiyorlarsa bu ülkenin 1923'ten bu yana yarattığı birikimlerin haraç mezat satışına karşı olduklarını ve kamusal hizmet anlayışını savduklarını derhal ilan etsinler. TT personeli sizlerin neler yaptığını çok iyi biliyor. Bu yüzden sizin direnişiniz ancak özelleştirme fırtınasına karşı kendi geminizi kurtarmak için naylon branda arkasına sığınmaktır.

4502 sayılı Yasa uluslar arası tekelleri tatmin etmedi

27.1.2000 tarih ve 4502 sayılı yasa ile, TT'nin özelleştirilmesine ilişkin son yasal düzenlemeler de yapılmış ve telekomünikasyon alanındaki işleyişle ilgili ilkeler belirlenmiştir. TT'nin mevcut düzenlemeler çerçevesinde özelleştirilmesi halinde bile böylesine stratejik bir kamu hizmetinin yürütülmesinde özel tekelleşmenin doğacağı aşıkarken, yasal mevzuatı da aşarak, açıkça tekelleşmenin yaratılacak olması anlaşılır bir durum değildir.

Oysa 4502 sayılı yasanın çıkarılma gerekçelerinde:

"...telekomünikasyon hizmetlerinin kamu hizmeti niteliği ve stratejik öneminin dikkate alınması şarttır. Bugün tüm gelişmiş Devletler, söz konusu mülahazalarla telekomünikasyon sektörünü, kendileri işletmeci olarak sektörde kalmasalar dahi, sıkı bir biçimde düzenlemekte ve denetlemektedirler"

"bu Kanunun ana amacı, ... telekomünikasyon hizmetlerinin bir yandan etkin, ileri, güvenilir ve verimli olarak en son teknolojik gelişmelere de yanıt verebilecek şekilde düzenlenmesi, diğer yandan da temel telekomünikasyon hizmetlerinin, kamu hizmeti niteliğine, stratejik önemine ve Devletin temel niteliklerine uygun olarak yürütülmesidir"

“Devlet; Türk Telekom açısından, yasalar, yönetmelikler ve görev sözleşmesi dahil idari düzenlemelerle kamu hizmeti, asgari hizmetler ve asgari kalite ile ilgili veya ülke çıkarları ve stratejik önemin gerektirdiği önlemleri alabilecektir” görüşlerine yer verilmiş ve bu stratejik kamu hizmetinin denetiminin en etkin yolu olarak şu durum ortaya konulmuştur.

“Türk Telekom’un bu kanunla değiştirilen 406 sayılı Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi olması, Türk Telekom’un Devlet denetiminden çıkacağı anlamına gelmemektedir. Öncelikle, Devlet, %51 pay sahibi olarak, Türk Telekom’un yetkili organlarının kontrolünü elinde tutmaya devam edecektir.” ifadesi yer almaktadır.

Ancak, Bakanlar Kurulu kararıyla “stratejik ortağa” yönetimde çoğunluk hakkı verilerek, mevcut yasal düzenlemelere, bu yasal düzenlemelerin gerekçelerine aykırılık söz konusu olmuş ve bu stratejik kamu hizmeti üzerindeki “devlet denetimi”nin en önemli unsurundan vazgeçilerek bu alan “stratejik ortak” lakaplı yabancı bir şirkete terkedilmek istenmiştir.

29 Kasım 2000 tarihinde Dünya Bankası Başkanı James D. Wolfensohn’un Başbakan Sayın Bülent Ecevit’e yazmış olduğu mektupta aynen şu ifadeler yer almaktadır. *“...2001 yılı ekonomik politika çerçevesine ilişkin olarak en geç bu hafta sonuna kadar yapılacak ivedi bir açıklama piyasalara Hükümetinizin kararlılığının sürekliliği konusunda açık bir işaret gönderecektir. Anlayışımız, bu politika çerçevesinin iddialı 2001 Yılı Bütçesi’ni gösterecek kuvvetli bir mali önlemler paketini, Türk Telekom A.Ş’ye bulunacak stratejik ortak için belirli işletme hakları dahil daha çekici ihale koşullarını ve elektrik ücretlerinde Devlet Elektrik Şirketi(TEAŞ)’ın mali kayıplarını durduracak artışları içereceği yönündedir.”*

Başbakan Sayın Bülent Ecevit IMF Başkanı James D. Wolfensohn’un mektubunu alır almaz 30 Kasım 2000 tarihinde yaptığı yazılı ve sözlü açıklamada *“.. TELEKOM özelleştirilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı imzaya açılmıştır. Bu Kararname ile TELEKOM hisselerinin %33,5’lik kısmının blok satışının yapılması ve İcra Komitesi’nde çoğunluğun stratejik ortak temsilcilerine verilmesi öngörülmektedir. Bu amaçla TELEKOM Özelleştirme Kurulu ihalenin koşullarını belirleyerek 15 Aralık 2000 tarihine kadar kamuoyuna duyuracaktır.”* ifadesini kullanmış ve bu doğrultuda hemen düzenlemelere geçilmiştir.

406 sayılı yasada 1995 yılında 4107 sayılı yasa ile yapılan değişlikle, TT'nin en çok %34'ü gerçek ve tüzel kişilere satılabilir. 406 sayılı yasada 1996 yılında 4161 sayılı yasa ile yapılan değişlikte ise, hisse satışının *“hal-ka arz, blok satış, yurt içi ve/veya yurt dışı sermaye piyasalarında satış, borsa-da borsa usul ve esasları çerçevesinde satış, menkul kıymetler yatırım fonları ve/veya menkul kıymetler yatırım ortaklıklarına satış suretiyle”* yapılacağı düzenlenmiştir.

Diğer yandan, o dönemde yapılan tartışmalarda kamu oyuna yansıyan “stratejik ortak” tanımının ne olduğu da anlaşılammıştır. TT hisselerinin blok satış yapıldığı yabancı şirkete yönetimde çoğunluk hakkı tanınmış olması ise, hukuk mevzuatımıza ve doğal tekel konumundaki TT eliyle yürütölen telekomünikasyon hizmetlerinin yürütölüş tarzına aykırı bir durumdu.

Bir yıl önce IMF, Dünya Bankası ve uluslar arası tekellerin isteği doğrultusunda yasal düzenlemeleri yapılan TT'de son engelde aşıldı. Daha bir kaç gün önce *“Türk Telekom'u peşkeş çekmek istiyorlar”* diyen Ulaştırma Bakanı Sayın Enis ÖKSÜZ, *“Türk Telekom'un %33,5'nin satışına ve satın alan stratejik ortağa ise icra kurulunda çoğunluk hissesi verilmesi”*ne ilişkin Bakanlar Kurulu kararını imzaladı.

Bakanlar Kurulunun, TT'nin %33.5'inin blok satışına ve “stratejik ortağa” icra kurulunun çoğunluğunun verilmesine ilişkin kararı, mevcut yasal düzenlemelere ve kamu yararına aykırı olduğundan TT'nin satışına ilişkin Bakanlar Kurulu açılan dava sonucunda iptal edilmiştir.

2000 yılı Kasım ayında para piyasalarında yaşanan kriz yapay olarak yaratılmış ve TT'nin satışını hızlandırmaya yönelik olduğu söylenmekteydi.

Ekonomideki kötü gidişin nedeni olarak TT'nin özelleştirilmemiş olması gösterilmişti. TT'nin özelleştirilmesiyle ilgilenen çevrelerin ortaya attığı bu yalanın iş gördüğü anlaşılmaktadır.

Her krizin ardında bir kötü uygulama var.

Böylesi hikayelerle ilk defa karşılaşmıyoruz. Bilindiği gibi, tahkim konusunda Anayasa değişikliği yapılmadan önce de, yabancı sermayenin kapıda beklediği, Anayasa değişikliği yapılırsa bu sermayenin ülkeye akacağı kan-

dırmacası bizzat sorumlu kişilerce ileri sürülmüştü. Oysa Anayasa değişti ve kapıda bekleyen sermaye değil, sermayenin sözcüsü IMF'nin yeni ağır reçeteleri olduğu anlaşıldı.

Türk Telekom'un satışı basit bir özelleştirme operasyonu değildir

Türk Telekom'un satılmasına yönelik çabalar global enformasyon altyapısının oluşmasına yöneliktir ve ABD hegemonyasının daha kolay kurulmasını sağlayacaktır. Bu hedef, ABD'nin kendi iktidar programında vardır. Altyapıya kim sahip olursa, buradan tüm ticareti kontrol edecektir. Bunu takip eden yasalar, fikir ve sanat eserleri hakları, telif hakları gelecektir. Çıkacak yasaların kötü olduğu söylenemez, ancak altyapı ele geçirdikten sonra arkası gelecektir.

Türk Telekom sadece telefon hizmeti veren bir kuruluş değildir. Artık televizyon yayını, telefon, radyo, internet hizmetlerinin evliliği söz konusudur ve birinci hedef e-ticarettir. Tıkanmış elektronik sanayilerinin önünü açmak isteyen uluslararası tekeller, önlerinde buna engel olacak devlet, yasa, mevzuat ve toplumsal muhalefet istememektedirler.

18 Nisan 1999 seçimlerinden beri gerek TT'de gerekse PTT'de deneyimli/birikimli ve MHP'li olmayan ne kadar yönetici ve personel varsa ya kızağa alındı ya sürgün edildi ya da emekliliğe zorlandı. Kurumun bu hale getirildiği yetmezmiş gibi, 2000 yılının başında TT'nin uluslararası tekellere peşkeş çekilmesinin önünü açan 4502 sayılı yasa, her türlü mahkeme kararına rağmen çıkarıldı. Ancak bu doğrultuda hazırlanan ihale şartnamesi de açılan dava sonucu mahkeme tarafından iptal edildi.

“Meclis yasaları değil, Derviş yasaları” diye ifade edilen yasalardan biri olan bu yasa, her türlü tepkiye rağmen IMF, DB ve ABD'nin emriyle çıkarıldı. Ulusal programda Ulaştırma Bakanlığına bırakılan yetkiler, ek niyet mektubuyla Telekomünikasyon Kurumu'na devredildi.

Yeni tasarı daha komisyonlara ve TBMM'ne gelmeden nasıl çıkacağı taahhüt edildi ve Meclis iradesi mektuplarla devredildi. 4673 sayılı Yasa meclisten emir komuta zinciri içinde çıkarıldı.

Şimdiye kadar defalarca vurguladık; bir kez daha ifade ediyoruz:

- Bu yasayla Ulaştırma Bakanlığı'nın yetkileri sıfırlanmıştır.
- İmtiyazlı hisse temsilcisi TT yönetiminde göstermeliktir.
- Satış, değer tespiti, ihale koşulları beş kişilik bir komisyonun yetkisindedir.
- 657, 399'a göre ve kapsam dışı çalışan işçiler, yani deneyim ve birikim sahibi çalışanlar başka kurumlara aktarılarak hem ihtisasları dışında çalışmaya mecbur ediliyor, hem de TT'i satın alacak şirketlere hazır, yetişmiş insanlar hediye ediliyor.
- Kurumda, iş güvencesi olmayan personel bırakılarak imtiyazlı hisse sahibinin bu alana müdahale olanağı fiilen yok ediliyor.
- Kamu hissesi yüzde 50'nin altına düştüğünde bu kurumda iş güvencesi olmayan 38 bin işçi kalacaktır. Yasanın ek 29. maddesi, 6. paragrafında bu 38 bin kişinin 1 yıl içerisinde nasıl işten çıkarılacağı örtük ve hileli bir anlatımla ifade edilmiştir.
- Defalarca bu kurumda faaliyet gösteren dernek ve sendikalara ortak mücadele çağrısı yaptık. **“Ya sev ya terket”** diyenler, ülkeyi değil kadrolaşmayı ve parayı sevdiklerini gösterdiler ve halkın emeği ve birikimleriyle oluşturulan bu kurumun peşkeş çekilmesine onay verdiler.

Yasanın çıkarılma sürecinde yapılan eylemler ve basın açıklamaları medyada yeterince yer alamadı. Kamuoyu, tek taraflı bir bilgilendirme kampanyasıyla, TT'nin satışının adeta **“ülkeyi kurtaracağı ve telekomünikasyon altyapısının daha da iyileşeceği”** gibi bir sanal beklentiye sokuldu.

Kurumun zarar ettiği iddia ediliyorsa, yapılan uygulamalardan vazgeçilmelidir!

Bir taraftan TT'ye yatay geçişle binlerce insan alınmış, bir taraftan da bu şekilde alınmayanlar taşeron firmalar vasıtasıyla işe yerleştirilmiştir. Taşeron firmalara çalıştırdığı eleman oranında ödeme yapılmaktadır. Ayrıca firmalara enerji, santral, klima şebeke vb. bakım ücreti olarak hizmet alınmadan yüklü oranlarda para ödenmektedir.

Zaman zaman “yontulmamış elmas”, bazen de “kalitesiz kömür” benzetmesi yapılan bu kurumdan siyasetçiler derhal elini çekmelidir. TT’yi, kurumda yetişen yöneticiler çok daha başarılı ve verimli yönetebilirler. Sorun satışla değil yönetim anlayışının değişmesiyle çözülebilir.

Türk Telekom Satılırsa Ne Olur?

Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Projesi (TUENA), Ulaştırma Bakanlığı ve TÜBİTAK işbirliği ile yürütülmektedir. TUENA Projesi'nin ortaya çıkardığı gerçekleri ve atılması zorunlu olan adımları kavrayacak bir siyasal irade olmadığı için ne yazık ki bu değerli çalışmayı da belirsizlik beklemektedir. TUBİTAK TT'nin özelleştirilmemesi gerektiği konusunda görüş bildirmektedir.

Bugün global krizle karşı karşıyayız. Zaten ekonomisi ranta dayalı ve yatırımları geri plana itmiş bir ülkede kriz dönemleri, krizi aşma yeteneği ve basiretine sahip bir kolektif iradeyi gerektirmektedir. Bilgi teknolojilerinden yararlanabilme yeteneğimiz, bilgiyi kullanma yeteneğimizle doğrudan ilgili olduğu için; bu global krizin Türkiye'ye yansıma süreçlerine müdahale yeteneğimiz de ülke potansiyelini etkin ve verimli kullanabilmemize bağlıdır.

Bugün gelinen nokta ilginçtir. Yapılacak tüm yatırımlar kamu tarafından yapılmış ve kamu borçlanmıştır. Artık hazır bir altyapı üzerine konulup tahsilat yapma dönemidir.

1990'ların ilk yarısına kadar az gelişmiş ülkelerin haberleşme alanına yönelik yatırımları 200.000.000.000 ABD Dolarıdır. Bu yatırımların %93'ü kamu tarafından yapılmıştır. Özel sektörün katkısı ise sadece %7'dir.

Yetişmiş insan gücüne sahip olmak bu bakımdan çok önemlidir. Türkiye, bu yarışta hem yetişmiş insan gücünü seferber etmede hem de kurumsal altyapı bakımından ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. TT'nin özelleştirme furçasına katıldığı 1992 yılında 20.000.000.000 ABD Doları değer biçenler, bugün aynı kuruluşun 10.000.000.000 ABD Dolarının altında olacağını söylüyorlar.

Ülkeye dolar getirmeye geldiğini söyleyen Kemal Derviş, TT'yi 3-4 milyar dolara satarak getirmeye değil götürmeye geldiğini göstermektedir. TT'nin sadece GSM'sinin lisans hakkının üç milyar dolar ettiği bilinmektedir.

Kurum, satılmaya karar verildiği andan itibaren yıllarca kötü yönetilerek işletmesi problemlili bir hale getirilmiştir. Satış fikri, bugün bu durum üzerine oturtulmaya çalışılmaktadır. Görünen o ki, mevcut yönetim bu kurumu yormuş, Kemal Derviş de yıkmaya gelmiştir. Üstelik 1999 yılında 1.3 milyar dolar kar eden TT 3 yıllık kâr miktarına satılmaya çalışılmaktadır.

Kamu bu alana çok büyük yatırımlar yapmış ve alt yapısını uluslar arası standartlara çıkarmıştır. Artık büyük ölçekli yatırımlara ihtiyaç yoktur. Dönem fatura düzenleme ve tahsilat dönemidir. Yani bilgiyi taşıyan alt yapı uluslar arası tekellerin iştahını kabartacak denli karlı bilançolara sahiptir.

Ülkemizdeki özelleştirme uygulamaları ilginç bir seyir izlemektedir. Önce altyapı yatırımları kamu olanakları kullanılarak veya kamu borçlandırılarak yapılmakta ve ardından karlı olan kuruluş satılmaktadır. Böylece kamu hem yaptığı yatırımların karşılığını alamamakta hem de yatırımların borç ve faiz yüküyle baş başa kalmaktadır. Bugün TT'de yapılmak istenen budur.

Türk Telekom'un satılması için kamuoyu ve medyaya yönelik müthiş bir yanlış bilgilendirme operasyonu ve manipülasyon yapılmaktadır.

- Haberleşme ve iletişim hizmetleri halka daha pahalı ve kalitesiz; sermaye çevrelerine daha ucuz olacaktır.
- Kurumun satışının ülke ekonomisini kurtaracağı yalandır.
- Sayın Enis ÖKSÜZ'ün partidaşları yine başka kurumlarda güvencelerini nakil yoluyla sürdürürken, yıllardır kuruma emek veren deneyimli ve yetkin kadrolar, bir çırpıda işsiz-güvencesiz kalacaktır.
- Haberleşmenin güvenilirliği ve gizliliği ortadan kalkacaktır.
- TT'nin devasa altyapısı yabancılara peşkeş çekilecektir. Haberleşme gizliliği ve güvenilirliği tamamen yok olacaktır.
- Ülkemiz haberleşme açısından uluslarüstü tekellere bağımlı hale gelecektir.
- Geri kalmış bölgelere hizmet gitmeyecek ve eşitsizlik daha da artacaktır.
- Özel sektör tekeli olacağından hizmetlerin ücretlendirilmesinde keyfiyet hakim olacaktır.

Kamu tekelinin yerini özel tekeller alacaktır.

Müdahil olmaya devam edeceğiz!

Bundan sonra, gerek ihale ve satış sürecinde, gerekse de işten çıkarmalarda müdahil olmaya devam edeceğiz ve hızla iptal davalarını açacağız.

Gerçek kurum personeline sahip çıkılmalıdır.

Çıkarılan yasada ve tüm tartışmalarda satıştan doğrudan etkilenecek personel ve geniş halk kesimleri hep göz ardı edilmiştir.

Tüm bu keyfi uygulamalar personelde sıranın ne zaman kendisine geleceği korkusunu yaratmıştır. Bizler ülkemizin bu son derece stratejik öneme sahip kuruluşunun kamuda kalması ve kamu hizmetini sürdürmesi konusunda hukuksal mücadelemizi yasal zeminde sürdürürken yıllarını bu kuruma vermiş, ülkesi ve kurumunun çıkarı dışında hiç bir amacı olmayan tüm TT personeline de sahip çıkacağız ve gerekli hukuksal desteği sağlayacağız.